

Христова смрт,
која се десила
услед људских грехова,
имала је да покаже
сваком људском бићу
како је грех страшен
и како је тешко
носити последицу греха.

Господ Исус је,
као представник
људског рода,
покрио Својом жртвом
сву кривицу
људског рода,
Он на Себи носи,
за сву вечност,
знаке овоземаљских
страдања,
да би нас
привео к Богу.

Страна 2

ХРИСТОС ВАСКРСЕ!

Апостоли су се
уверили
да је Христос
васкрсао,
а ми њиховом
сведочењу верујемо
јер су га потврдили
својим животима.
и страдањима.

Страна 6

Судбина човекова
неће бити одлучена
ни на бојном пољу,
нити ће се она решити
размишљањем умних људи.
ЧОВЕКОВА СУДБИНА
СЕ РЕШАВА
У ЉУДСКОМ СРЦУ!

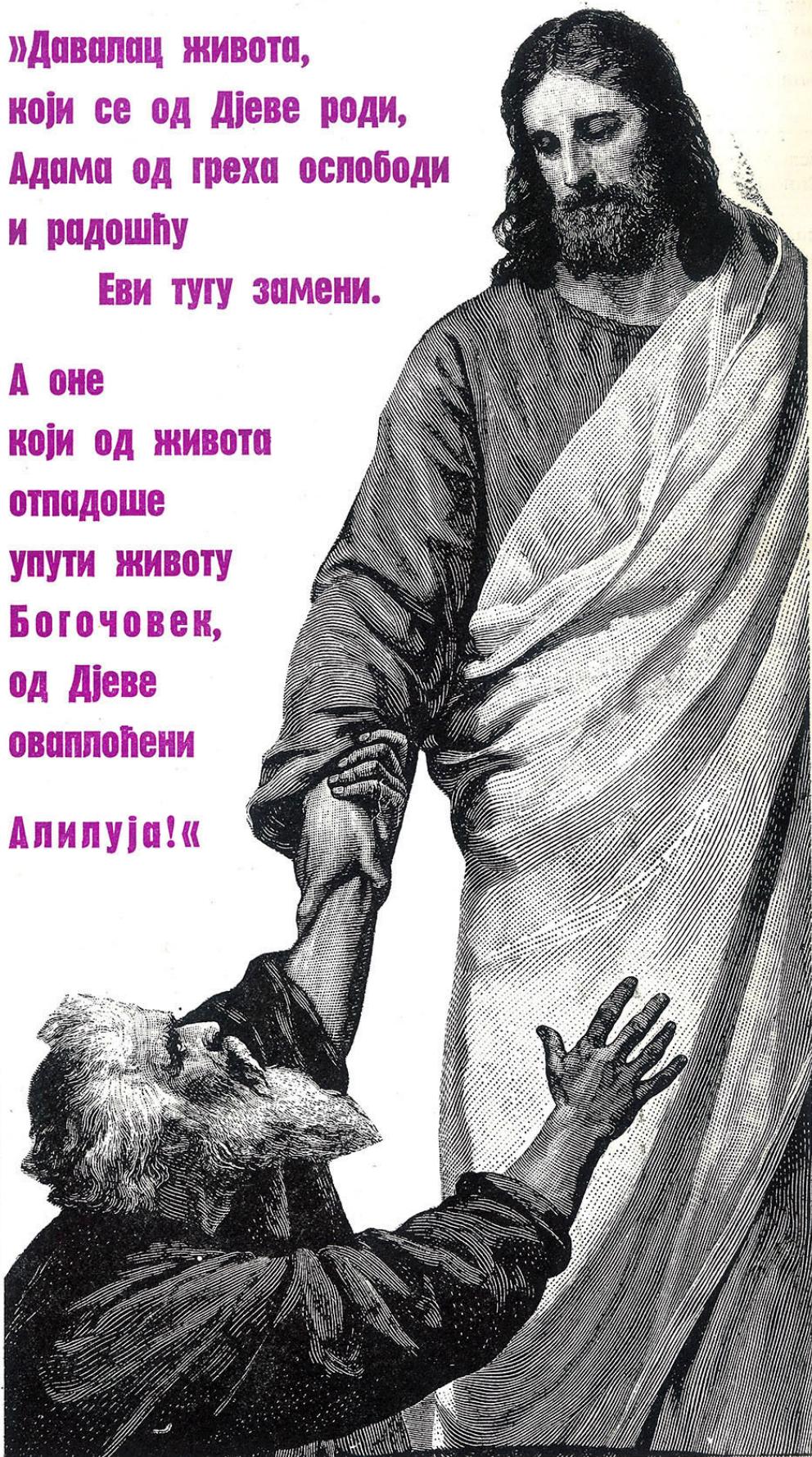
Страна 3

»Давалац живота,
који се од Ђеве роди,
Адама од греха ослободи
и радошћу

Еви тугу замени.

А оне
који од живота
отпадоше
упути животу
Богочовек,
од Ђеве
оваплоћени

Алилуја!«

На Велики петак обавља се у свим хришћанским православним храмовима свештени чин изношења Плаштанице као спомен на смрт Господа Исуса Христа. Тим свештеним чином у храму врши се успомена на ону јерусалимску драму која се десила само једанпут у целој историји човечанства, и само на један и непоновљив начин.

У времену, када су правда и милост у људи биле потпуно замрачене услед греха, поступили су људи са Сином Божјим онако како се није поступало ни са највећим злочинцима. Али, кад је Бог и тако нешто допустио, значи да је и то имало своју одређену сврху у Божјем плану спасења људи испод сатанине власти, и људских грехова. Христова смрт, која се десила услед људских грехова, имала је да покаже сваком људском бићу како је грех страшан и како је тешко носити последице греха, и да је само неизмерна божанска жртва Христова могла ослободити човечанство од последица прародитељског греха, и поново привести човека к Богу.

Пре него што ће издахнути на крсту, последње речи Христове биле су: „Сврши се!”. Шта се свршило? Свршило се све оно што је унапредписано у Светом писму за Христа да ће он претрпети за грешни род људски, да би се искупљење извршило за све људске нараштаје свих народа и свих времена. Као замена за грешно човечанство Христос је имао да претрпи да се над Њим изврши „правда” старозаветног закона јер, по том закону: „казна за грех је смрт” (Римљ. 6:23) а ко прима на себе кривицу за грех, прима и смрт.

Тако је Христос испунио и завршио и укинуо старозаветни закон (Мојсијев, Лука 16:16) и место тог „закона смрти” донео човечанству милост, истину и благодат (Јн. 1:17) свима, који то зажеле да приме у име Оца и Сина и Светога Духа (Мт. 28:19). То се појазало и у часу Његове смрти и посведочило овим: завеса у тадашњем јерусалимском храму, која је спречавала људима приступ и улазак у „светињу над светињама” и тако представљала меницију прародитељског греха и других грехова човечанства, та завеса, та меница људских дугова — грехова, поцепала се на двоје од горњег свог kraja до доњег, па је тиме и обавеза старог закона, „за-

кона смрти за грех”, изгубила вредност и обавезу. Тако је Христос постао наша Пасха и као пасхално Јагње жртован за нас, (Ефес. 1:7) па нисмо више под законом (Мојсијевим-Јахвеовим, који убија за грех) него смо под благодаћу (Римљ. 6:14) јер „благодаћу смо спасени и вером у Исуса Христа, а не делима закона — пише свети апостол Павле.

Тако, дакле, жртвом Христовом отворен је пут свима народима у небеску светињу, јер је поцепана меница људских грехова, наслеђених још од Адама и Еве. Зато нисмо више робови старог, Синајског закона, него смо постали синови Божји, а кад смо синови, и наследници смо царства Божјег рођењем Христовим и крсном жртвом Његовом, пише апостол Павле у својој посланици Галатима (глава 4.).

да Му се поклони на дан Великог петка. Тим поклоњењем ми сви изражавамо своју жељу да никада, колико то до нас стоји, не поћемо грешним правцем и против Христа, као и да покажемо да ћемо наше поверење у смртне људе заменити поверењем у Бога. Зато, нека је Божји благослов над свима који ће данас приступити да се поклоне Господу Исусу и Његовим ранама! Јер, зашто не бисмо приступили сви ми који смо крштени? Ми нисмо страни Христу, ми смо синови Божји по усиновљењу заслугом и жртвом Христовом. Ми, људи, немамо ништа тако драгоценог да понудимо Христу чиме би откупили наше грехе него ваља само да Му се поклонимо незлобива срца и чистом савешћу. Он ће нам то примити у заслугу, јер није долазио да погуби људске душе него да их спасава.

Опрости нам, Господе наше грехе и све неправде наше!

Да Христос није искупио човечанство својом жртвом, човечанство би постало Сатанино царство заувек, јер Сатана је замрачивао светлост Божјег обећања о спасењу човечанства, па и данас замрачује светлост и значај Христове жртве. Стога, уколико би и савремено човечанство одбацило жртву Христову, још увек онда постоји опасност да оно постане царство Сатанино. А да се то не би десило, Христос, посебно на данашњи дан нуди Себе и Своју жртву свима народима да је прихвате као откуп за грехе, и свакоме понаособ, поготово свима који се налазе у греховој заблуди. Јер, понављам, Господ Исус је, као „Син човечји”, као представник људског рода покрио Својом жртвом сву кривицу људског рода, Он на Себи носи за сву вечношћ знаке овогемаљских страдања да би нас привео к Богу. То је смисао Великог петка, то је смисао и свештеног чина који се обавља сваког Великог петка у хришћанским храмовима.

Зато, когод жели да прихвати Господа Исуса као Спаситеља доћи ће

тако, дакле, окренимо се и поклонимо се Христу распетом! И кад Му будете прилизали не мучите се много шта ћете Му казати. Довољно ће бити да кажете: опрости нам, Господе, грехе наше и све неправде наше! И... то јеовољно! То реците чистог срца да утеша ваша буде потпуна, јер то би било признање наших преступа и прихватање жртве Његове за откуп и наших грехова. Тек кад тако учинимо ваља да у срцу своме пожелimo да Бог благослови на првом месту оне који страдају па су жељни правде и истине. Нека их Бог благослови у име данашњег дана и страдања Његовог Сина, и нека се Бог одазове валају тих који страдају, као што се и Христос одазвао молби појакајог разбојника на крсту и опростио му грехе. Јер, баш ти, који страдају, треба први да дођу у храм и поклоне се Његовим ранама. Нека их Бог за то благослови, јер је Божји благослов потребнији њиховом срцу, пошто су правда и истина и милост, ионако, још увек оно чега је и данас најмање међу људима на Земљи.

„Сухе кости, чујте реч Господњу!“

(Из књиге пророка Језекиља 37 : 4.)

Пророк је имао чудесну визију. Рука Господња одвела је пророка Језекиља у долину смрти, очаја и туге. Тамо није било ничег живог. Ништа осим сасушених костију. Заиста, бејаху веома суве. То је једино што је преостало од оних који су некад били живи. Живот је прошао. Упитали су пророка: „Могу ли ове суве кости да поново оживе? Може ли живот да се поново врати? Сигурно би људски одговор на ово питање био негативан. Живот се никада више не враћа. Оно што је мртво, мртво је заувек. Живот не излази из праха и пепела. „Јер ћемо, доиста, помрети, јер смо као вода која се проспе на земљу и више се не може скупити.” (2. Сам. 14 : 14). Смрт је коначни и неумитни свршетак, потпуно изневеравање људских нада и тежњи. Узрок смрти је грех, прародитељски грех. Смрт нема божанско порекло. Људска смрт не припада божанској реду стварања. Није ни нормално ни природно да човек умре. Смрт је ненормално отуђење од Бога, човековог створитеља и учитеља. Ненормална је и физичка смрт, то јест одвајање душе од тела. Човекова смртност је стигма или „плаата за грех” (Рим. 6 : 23).

Многи хришћани у наше време су изгубили поимање и смрти и смртности. Они схватају смрт као неко ослобођење бесмртне душе од окова тела. Ма колико било овакво схватање смрти раширено и актуелно, оно је потпуно страно учењу Светог писма. У ствари, то је грчко, незнабожачко схватање. „Смрт је заиста мистерија: јер душа је насиљно одвојена од тела, божанском вољом одвојена је од своје природне везе и састава. О чуда! Зашто смо предати трулежи, зашто смо здружени са смрћу?” (Из „Опела” св. Ј. Дамаскин). Мртво тело није више човек. Јер, човек није бестелесни дух. Душа и тело припадају једно другом и њихово раздвајање представља разлагање људског бића. Душа лишена тела је дух. Тело без душе је само леш. „Јер мртви не спомињу Тебе; у гробу ко ће Те славити?” (Пс. 6 : 5). Или на другом месту: „Еда ли ће на мртвима чинити чудеса? Или ће мртви устати и Тебе славити? Еда ли ће се у гробу приповедати милост Твоја и истина Твоја у трулењу? Еда ли ће у тами позна-

А, као посебну нашу молбу на данашњи дан, обраћајући се Господу Исусу рејмо:

Благослови, Господе, и све младе нараштаје, па и оне међу њима који се понекад забораве па презире светиње наше! Можда ће неки и од таквих доћи данас у храм, макар из радозналости. Благослови и њих, јер си на крст подигнут да уздигнеш из греха многе, нарочито оне заведене и пале, да не пође нога њихова ни за ким ко иде против Тебе, да не подигну поруку своју на тебе и светињу, и тиме изгубе душу своју заувек. Знамо: посрнуће још многи у свету и пашиће због имена Твога, али, макар за оне, који се данас сете Тебе распетога и призову име Твоје, верујемо, да ће позив њихов наји одјека у срцу Твоме и подићи пале.

Благослови, Господе, и све слабе и изнемогле, који не могу доћи да Ти се поклоне, а желе то свим срцем! Одазови се и њиховој молби, макар молби за здравље, кад и иначе бдиш крај многих и чекаш да призову име Твоје!

Опрости, Господе, и свима незахвалним, јер, знамо, Твојим страдањем свима је опроштено. Данас, и овога часа, то би била и једина молитва наша за све наше ближње, да би и нама било све опроштено.

И тако, браћо и сестре, на дан Великог петка, свако од нас изнеће из срца и дубине душе понешто пред Господа Исуса. И, дотичући се уснама рана Његових, биће доволјно да се свакоме од нас, као и оно апостолу Томи, из срца отрну речи: „Господ мој, и Бог м ој!”

Никола Антић

ти чудеса Твоја и правду Твоју где се све заборавља? (Пс. 88 : 10—12”). Псалмист је био веома сигуран да су мртви „далеко од руке Божије” (Пс. 88 : 5). Смрт је безнађе. И тако, с људске тачке гледишта могао би да се да једини разумни одговор на постављено питање: Не, суве кости никада више неће оживети!

Међутим, божански је одговор био потпуно различит од људског. То и није био одговор изражен речима, него свемоћно дело Божије. Али чак и Божија реч је стваралачка: „Јер Он рече и постаде, Он заповеди и показа се” (Пс. 33 : 9). И сада Бог поново говори и дела. Он шаље Духа Светога животодавца. И пророк је могао да буде сведок чудновате обнове. Силом Божијом кости су поново сакупљене, дах живота се повратио у тела. Она су устале у пуној снази и „бејаше гомила врло велика.” Живот се вратио, смрт је побеђена.

Објашњење ове визије садржано је у самој визији. Оне кости су кућа Израиљева, кућа народа Божијег. Она је била мртва због греха и отпада од Бога и срушена се у провалију, коју је сама себи ископала. Та кућа је била срушена и одбачена. Изгубила је своју славу, слободу и силу. Израиљ, народ Божанске љубави и усвојења, тврдоглави, бунтовни и самоволни — а ипак изабран... И Бог га изводи на ливаду зелену из долине, која је у сенци смрти, из замки ђавољих, из многих вода, из ужасног гроба, из смрђиве иловаче.

Пророчанство се испунило. Дошао је дан обећаног избављења. Обећани Избавитељ, Искупитељ, Месија, дошао је у одређено време. Његово име је Исус: „Јер ће Он спасити свој народ од његових грехова” (Мт. 1 : 21). Он је „светлост која ће обасјати незнабошце и слава Израиља, народа Твога”.

И онда се десило нешто парадоксално и невероватно. Народ Његов Га није препознао ни „примио”. Он је био одбачен и понижен, осуђен и убијен као лажни пророк, чак као варалица и преварант. Јер материјално, телесно избављење, како га је схватио народ, било је сасвим разлиично од онога које је било у Божијем плану. Уместо моћног земаљског кнеза, кога су Јевреји очекивали, дошао је Исус из Назарета, „кротак и смеран у срцу”. Краљ небески, сам краљ над краљевима, краљ славе сишао је к нама, али у облику — слу-

ВИДЕЊЕ ПРОРОКА ЈЕЗЕКИЉА,

огромна зидна слика у средишњем делу чувене Саборне цркве Св. Иакова Далматског у Лекинграду, дело је уметника Фјодора Антоновича Брунија (1799—1875). Слика је рађена уљаним бојама 1851—53. г. и покрива површину од 240 квадратних метара.

Не да влада, него да служи онима „који су уморни и оптерећени”, и да им пружи одмор. Уместо повеље о политичким слободама и независности, Он доноси своме народу и свима људима повељу спасења, благу вест о вечном животу. Уместо политичког ослобођења, Он доноси слободу од греха и смрти, оправштање грехова и живот вечни. „Он је дошао својима и своји Га не примише”. Осуђен је на смрт, срамну смрт, и „би убројан међу преступнике”. Живот осуђен на смрт, Божански Живот људи предају на смрт — то је мистерија распећа. И Бог је још једном ступио у дејство. „Овога одређеним саветом и промислом Божијим предана примивши, преко руку безаконика, приковасте и убисте. Којега Бог подиже раздрешивши свезе смрти, јер не бејаше могуће да Га оне држе” (Дела, 2:23—24). Поново је Живот изашао из гроба. Хри-

„Господ ми рече: пророкуј тим костима и кажи им: кости сухе, чујте реч Господњу! Овако говори Господ: ево, ја ћу удахнути у вас дух живота!... Познаћете да сам Ја Господ кад отворим ваше гробове и изведем из гробова Свој народ! Свој дух удахнућу у вас, па ћете оживети и довешћу вас у вашу земљу, и познаћете да Ја, Господ, говорим и испуњавам оно што кажем — Господ.” (Из Књиге пророка Језекиља 37:4—5, 13—14.)

стос је вакрсао, изишао из свог гроба као жених из својих одаја. И са Њим је вакрсао цео људски род и сваки човек појединачно. Он је „први плод онима који умреше” и сви треба да Га следе, „сваки у свом реду” (І. Кор. 15:20, 23). „Као што царова грех за смрт, тако и благодат да царује правдом за живот вечни, кроз Исуса Христа Господа нашег” (Рим. 5:21).

Пророчанство Језекиљево се чита у православним црквама на јутрењу Велике суботе, на свечаној служби на којој су верни позвани да стражаре поред гроба Господњег, поред тога светог и освећеног гроба из кога се излило изобилје Живота за сваког створа. У дивним химнама и стихијама, одређеним за овај дан, „енкомија”, најдрагоценје стваралаштво ангажоване поезије, описује и слави ову огромну тајну. „Јер гле! Онај који обитава на висинама уврштен

је међу мртве и положен у тесни гроб”. (Канон. ода 8, ирмос). Верници се позивају да размишљају и да славе мистерију живодатног и живоносног гроба.

Па ипак, старо пророштво је само пророштво, или боље, пророштво и сведочење. Живот је дошао из гроба, али пуноћа живота тек треба да дође. Јудски род, чак и избављен, па и сама Црква — су још увек у долини под сенком смрти.

Кућа новог Израиља Божијег поново много подсећа на суве кости. У свима нама има тако мало истинитог живота. Историјска стаза човекова је још увек трагична и несигурна. Недавно смо сви ми били отерани у долину смрти. Чак и онај који је био принуђен да шета по рушевинама некада цветних градова, схватио је ужасну силу смрти и разарања. Човек још увек сеје смрт и пустош. Могу се очекивати и стра-

шније ствари. Јер, корен смрти је грех. Није никакво чудо да је у многим и различитим круговима разумевање збиље смрти у порасту. Стара изрека св. Аугустина поново одзывања у људским душама: Non-dum considerasti quanti ponderis sit pescatum (никада не можеш да разумеш колико је тежак грех). Заиста је сила смрти сломљена. Христос је заиста вакснану. „Кнез живота, који је умро, влада бесмртним“. Дух Божији, утешитељ, животодавац, послан је на земљу да запечати Христову победу и да обитава у Цркви, од силаска на apostole па све до данас. Дар живота, истинити живот, дат је људима и непрестано им се даје у све већем изобиљу. Он је дат, али није увек радо „примљен“. Да би му пожурио у сусрет, човек мора да превазиђе телесни жеље, да „одложи сваку бригу“, понос, предрасуде, чак да се одрекне себе. Иначе, у човеку ће се Дух угасити. Бог стално куца на врата људског срца, али до човека је да ли ће их отворити.

Бог никад не улази силом. Он поштује, како каже Иринеј Лионски, „давни закон људске слободе“, који је Он сам објавио. Истина, без Њега, без Христа, човек не може ништа да учини. Међутим, има једна ствар коју не може да учини нико осим човек — да одговори на божански позив и да „прими“ Христа. А многи пропусте да то учине...

Ми живимо у турбном и нервозном времену. Одавно је изгубљен осећај историјске сигурности. Изгледа вероватно да наша традиционална цивилизација може да се сручи и распадне у парампарчад. Конфузан је такође и осећај правца. Нема изласка из овог теснаца и овог безнадежног положаја, уколико не дође до корените промене. Уколико не дође... У хришћанском језику то значи — уколико се не покајемо, уколико не будемо измолили дар покажања... Живот је дат у изобиљу свима људима, а ипак смо — мртви. „Обратите се и прођите се свих грешкова својих и неће вам безакоње бити на спотицање. Одбаците од себе сва безакоња која чинисте и начинисте себи ново срце и нов дух. И зашто да мрете, доме Израиљев? Јер ми није мила смрт онога који мре, говори Господ. Обратите се, дакле, и будите живи.“ (Јез. 18:30—32).

Постоје два пута. „Гле, изнесох данас преда те живот и добро, смрт и зло... Сведочим вам данас небом и земљом да сам ставио пред вас живот и смрт, благослов и проклетство.

Зато изабери живот, да будеш жив ти и семе твоје“ (В. Мојс. 30:15, 19).

Изаберимо живот. Пре свега, треба да цео свој живот посветимо Богу и да „примимо“ или прихватимо Њега као нашег јединог Господа и господара и то не само у смислу формалног покоравања, већ у духу љубави. Јер Он је више него наш господар, Он је наш Отац. Њега вољети, значи Њему служити, да Његов циљ буде и наш циљ, да у Његовим плановима и циљевима учествујемо. „Више вас не називам слугама; јер слуга не зна што ради господар његов; него вас назвах пријатељима; јер све што чух од Оца својега, ја вам казах“. (Јн. 15:15).

Наш Господ нам је оставио да продолжимо и извршимо Његово дело. Ми треба да је јемо у суштину Његовог избавитељског дела. Нама је дата власт да будемо синови Божији. Чак ни блудном сину није дозвољено да изгуби повластице стечене рођењем и да се убрзој у најамнике. Шта више, ми смо удови Христови у Цркви, која је тело Христово. Његов живот удахнуо је у нас Дух Свети.

Најзад, морамо се приближити један другом трагајући целог живота за оним јединством које је имао на уму наш Господ последњег дана, пре Пасхе и Крста: да сви будемо једно у вери и љубави, једно у Њему.

Свет је још увек веома подељен. Много је раздора и саваћа и међу онима који тврде да су Христови. Мир међу народима, а пре свега,

јединство међу хришћанима, то је општа обавеза, то је данас најхитнији задатак. А сигурно је да крајња судбина човека не бива одлучена на бојном пољу, нити размишљајем умних људи. Судбина човекова се решава у људском срцу. Да ли ће оно бити закључано чак и на куцање небеског Оца? Или, да ли ће човек успети да га отвори и да одговори на позив Божанске Јубави?

И у нашим суморним данима назире се зрачак наде. Не постоји само „подневна тама“ већ и светло у тами. Све је више тражења јединства. Али истинито јединство је једино оно које је у Истини, у пуноћи Истине. „Нека престану целања у Цркви. Угушите сваће међу народима. Уништите што пре, силом Духа Светога, настанак свих јереси“ (Из литургије св. Василија). Живот је дат у изобиљу. Треба да будемо будни, да не пропустимо дан казне Божије као Израиљ. „Колико пута хтедох да сакупим чеда твоја, као што кокош скупља пилиће своје под крила, и не хтедосте!“ (Мт. 23:37). Изаберимо живот у сазнању Оца и Његовог Сина Господа нашег, у сили Светога Духа. Тада ће слава Крста и Ваксерсења бити откријена у нашим животима. А славно пророштво из стајине ће се обистинити. „Ево, ја ћу отворити гробове ваше и избавићу вас из гробова ваших, народе мој, и довешћу вас у земљу Израиљеву... и познаћете да ја говорим и чиним, говори Господ“. (Јез. 37:12, 14).

protoјереј Георгије Флоровски

Васкрс

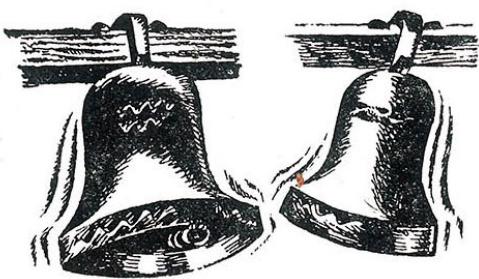
Победена песма вакснних звона
трепту у првом зорином зраку,
к'о калпак-перо на кршном
јунаку —
радосно бију срца милиона ...

Пробуђен живот чари отвара
и мири плави цвет јоргована,
молитве дрхћу с ластиних усана
пред гримиз-велом
сунчаних олтара.

Криле се врата Божијег храма,
јутарњи лахор, кад попирне,
понесе песму и мириш измирне
у недра мека вечним висинама.

Та све је данас препуно цвета,
све се у живот поново буди,
и светла зора која јутрос руди,
општа је радост
хришћанскога света.

Исаије Митровић

ХРИСТОВО ВАСКРСЕЊЕ -КОСМИЧКА ТАЈНА

ЗВОНЕ ВАСКРСНА ЗВОНА

**Звоне васкрсна звона,
звоне, звоне...
звуци радосни брује благо, мило,
цела природа у мир свечан тоне,
са истока тек што се разданило.**

**Цвату кестени дивљи. Јорговани
плави опојно дишу иза плота.
Дуги, бескрајни гласи птица
рани,
поздрављају дан
и нови ток живота.**

**Све је у складу бујног
прамињања*
снага, што се свуда ведро ришу
сада, на свакој капљи
росног грања,
сплету љиљана белих
што се њишу...**

**Звоне васкрсна звона,
звоне, звоне...
дршће свилен вео јутра
блиставога.
Рајске благовести дивно широм
роне —
јављају Васкрс Христа
распетога.**

Исаје Митровић

* Прамињање — пламсање, светлуџање.

НОВЕ КЊИГЕ

Манастир Јошаница код Светозарева издао је књигу лепих песама Драгог Милетића „НАЈНОВИЈЕ ДУХОВНЕ ПЕСМЕ“. Књига је посвећена покојном брату Драгославу из Крњева а може се набавити у манастиру чија је адреса:

Манастир Јошаница
35203 Сиковац

Цена књиге је 15,00 динара.

„И који је васкрсао у трећи дан као што је писано“

Неоспорно је да је хришћанство религија васкрсења. Исто је тако несумњиво да хришћанска доктрина својим учењем о васкрсењу мртвих, својом поруком да је смисао човековог живота на земљи управо у животу на небу, у духовној стварности — отвара човеку неслубене видике, отвара му прозор вечности, даје му право грађанства у оба света. Свако људско биће, пак, од постања света до данас, с највећим надама, сумњама и неизвештићу покушава да докучи тајну живота и смрти. Господ Христос је својом смрћу и својим васкрсењем (а обое је ради нашег спасења) ослободио људски род тешке море бесмисла и безнађа од које се дух човека напиње до очајања. Да Христос није васкрсао људска мисао би се и даље трзала у агонији тражећи узрок и смисла, најпре живљењу, постојању, а потом и свим радостима и жалостима, патњама, страдањима и смрти.

Васкрсење је космичка тајна, и све тајне Адамовог рода, односно овога света и овога човечанства, и све стварности и чудеса овога света сведе се на највећу тајну и једину стварност — на стварност васкрсења Христова. То је, уједно, и највећа порука и једино надаје које даје смисла. Ту ништа не мења чинилица да појединци, групе или народи, у овом или оном времену, немају подједнако слуха за такву поруку; остају слепи код очију и глухи код ушију. Ствар је Божјег промисла што је то тако, те стога и верујемо да је васкрсење Христово „алфа и омега“ не само хришћанске вере, већ да је тајна Богочовека питање и одговор Адамовог рода.

Квантитет, односно бројност, оних којима Господ затвори ум да не разумеју није, нити може бити, од значаја. За нас, који носимо име Христово, најважнији догађај и централна порука је управо васкрсење Хри-

стово. Нема сумње да је апостол Павле хтео да каже управо оно што сви ми хришћани мислимо и осећамо јер, „ако Христос није васкрсао, тада је празна наша проповед, а празна је и вера наша“ (1. Кор. 15: 14).

Много векова један надалеко извикиан критичар хришћанске вере, Д. Ф. Штраус, написао је како је „васкрсење Христово пробни камен, на коме се различити животни путеви разилазе“. И, заиста, тако и јесте. Јер, ако је васкрсење Христово стварност, онда се из тога несумњиво мора извести истинитост хришћанске вере и оправданост нашег надаја у Господа. Ако нашу веру у васкрсење и у живот после смрти потврђује васкрсли Христос, онда је таква вера истинита и таква нада оправдана

ПСАЛАМ ВАСКРСНИ

Васкрсао си, Христе, из гроба
као Сунце из повоја зоре,
после големе ноћи.

Указао си пример нама беднима,
које телесне слабости разједају,
да су земаљске муке и трње
пут по коме душа броди
у славу бесмртну.

Теби, Христе, победниче,
крилим руке,
као љиљан пера своја сунцу,
да се смиљујеш на мене,
малог пријатеља* Свог,
и да унесеш мир
у узбуркано језеро душе моје,
на ком ће се
вечно одражавати лице Твоје,
Христе Спасе!

Исаје Митровић

* „ВИ СТЕ МОЈИ ПРИЈАТЕЉИ, ако чините што вам Ја налажем. Не називам вас слугама, јер слуга не зна шта његов господар чини; називао сам вас пријатељима, зато што сам вам обзанио све што сам чуо од Свога Оца!“ (Јн. 15:14—15.)

ОД УЧИТЕЉА ДО СРПСКОГ ПАТРИЈАРХА

После завршеног првог светског рата и извршеног политичког уједињења наше отаџбине, настојало се да се оствари и уједињење српске православне Цркве. Први корак за црквено уједињење учињен је проглашењем и обновљењем Пећке патријаршије, која је имала да обухвати све српске православне црквене области, затим оснивањем црквених средишњих власти и избором српског патријарха.

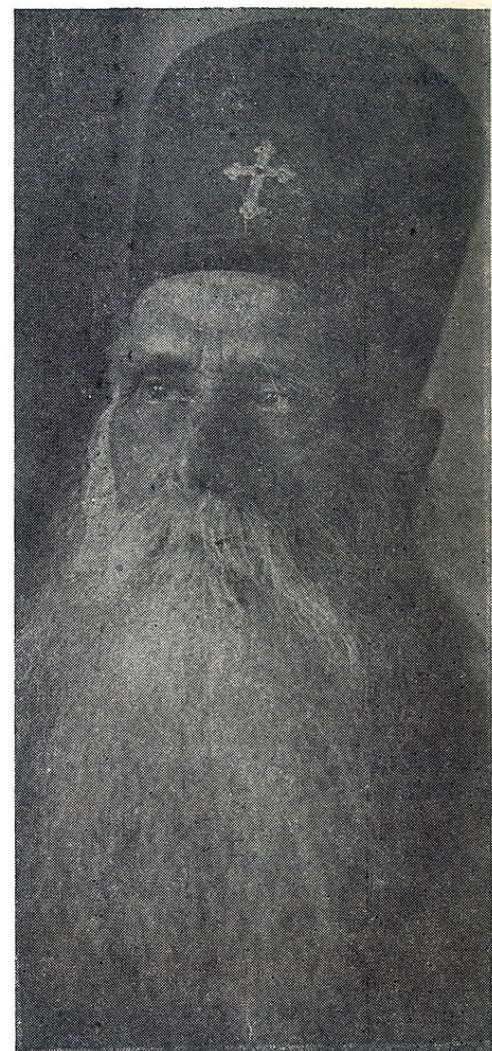
Вековни сан и тежња нашег народа остварио се на дан Св. Стевана Милутина 30. октобра 1920. године, када је за првог српског патријарха обновљене Српске патријаршије био изабран београдски митрополит Димитрије, и у Београдској саборној цркви био свечано устоличен 31. октобра 1920. године.

Блаженопочивши патријарх Димитрије родио се у Пожаревцу 1846. године, у занатлијској породици, од оца Стојана Павловића и мајке Милосаве, рођене Цветковић. Основну школу учио је у Пожаревцу, Великом Селу и Београду. После завршених пет разреда гимназије, уписује се у Београдску богословију, и ову завршава 1868. године.

По завршеној богословији службовао је две године као учитељ у два шумадијска места, и то: у Ратковићу а затим у Брзану. Дани које је провео као учитељ у Шумадији, остале му у трајној успомени, а то ће се потврдити и доцније када постаје Митрополит и Патријарх српски.

Године 1870. био је рукоположен за свештеника и постављен за капелана своме тасту Луки Радовановићу, пароху лаповском у Лапову.

Оставши удов 1873. године, ступа у Велику школу у Београду школске 1874/75. године, и завршава филозошки одсек за време, када су на Великој школи предавали: Буро Даничић, Стојан Новаковић, Јован Бошковић и Јосиф Панчић. Године 1878. био је постављен за суплента, а 1882. за професора богословије у Београду.

БЛАЖЕНОПОЧИВШИ
ПАТРИЈАРХ СРПСКИ
ДИМИТРИЈЕ (Павловић)
1846 — 1930.

Када је повлачењем митрополита Михаила са управе Српске цркве, а са њим и свих ондашњих епископа услед сукоба са владом и краљем Миланом Обреновићем, остала упражњена и епархија нишка, професор Димитрије Павловић је 8. новембра 1884. године изабран за епископа нишког под управом митрополита Теодосија Мраовића.

Године 1889. из Русије се враћа митрополит Михаило. Епископ Димитрије даје оставку на епархију и одлази у Париз, где на тамошњем Универзитету изучава књижевност и философију три године, а затим две године агрономију на Националном агрономском институту.

После проведених пет година на студијама у Паризу, епископ Димитрије се 1894. године враћа у земљу и 1895. постаје државни саветник, а 1898. буде изабран за шабачког епископа. Када је 1905. године умро београдски митрополит Иконентије, Из-

јереј Обрад Симулов

без обзира што је надразумна. Сам Штраус сигурно није био свестан колико је његова опаска фундаментално тачна. Векови се после тога поларизују за и против Христа, на дање се ускомеша и устрепта час одбијајући а час прихватајући поруку да ћемо живети и после смрти; поруку да смо у овај свет бачени са узвишеном назнаком да постанемо „синови Божји”, становници неба. Ипак ће нам тај разлаз животних путева, та расподућеност векова за и против вакрсења, бити нешто схватљивија ако погледамо и покушамо да схватимо извештаје Новог завета о Христовом вакрсењу. Јер, и апостоли, као и сви који су ишли за Богочовеком, на прве вести о вакрсењу реагују неверицом.

Вест од Марије Магдалене и осталих жена да је Христос вакрсао учени се апостолима „као празна шала и нису им веровали” (Лк. 24:11). Проблем није био толико у самој идеји вакрсења, нитошто у схватљију те идеје, него баш у „заслепљујућој реалности вакрсења”, како то с правом истиче и професор Зенковски. Пуна реалност Вакрслог и приликом доцнијих јављања ученицима поново их доводи у недоумицу „те они збуњени и уплашени мишљаху да гледају духа” (Лк. 24:37). Ипак, врхунац критицизма у проверавању стварности вакрсења Христовог, по сведочанству четвртог еванђелисте, имамо код апостола Томе. Он се на сумњао не само за себе, него и за све људе свих времена. И тек кад се на најопштљивији могући начин уверио у чинjenицу Христовог вакрслог и преображеног тела, Тома узвикује: „Господ мој и Бог мој” (Јн. 20:26—28).

Зар би ико од данашњих критичара и неверника могао поставити строжије мерило и критеријум у испитивању него што је то учинио апостол Тома и остали апостоли? И зар би, после свега, у њиховим срцима могло остати и трунке сумње у стварности Христова вакрсења? Ради тога су после и били у стању да сведоче: „Ми не можемо да не говоримо оно што видесмо и чујмо” (Дела ап. 4:20).

Заиста, апостоли су знали да је Христос вакрсао јер је њихова вера била равна знању, а ми њиховом сведочењу верујемо, јер су га потврдили, не само проповеђу, него и својим животима и страдањима.

борни сабор 19. августа исте године изабре на његово место за Митрополита Србије — епископа шабачког Димитрија.

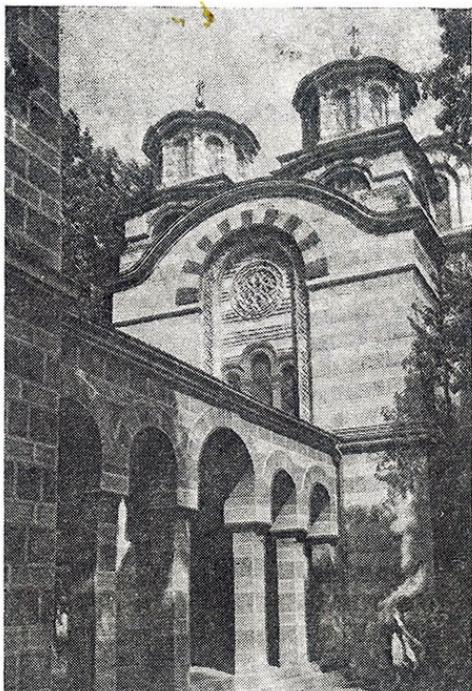
За време првог светског рата и голготског повлачења српске војске, и митрополит Димитрије морао је да напусти отаџбину и окуси горку судбину свога народа, и са њим по-дели све његове патње и страдања.

Када је успостављена Пећка патријаршија, митрополит Димитрије био је на дан Св. Стевана Милутина 30. октобра 1920. године за првог Патријарха успостављене Српске патријаршије, и у Саборној београдској цркви свечано устоличен 31. октобра 1920. године. Његов главни задатак био је не само да изврши организацију Српске православне цркве већ још више да обнови духовно јединство српског народа, и тиме Цркву оспособи за нова прегнућа и извршења нових задатака у једињеној отаџбини и новим друштвеним приликама.

Блаженопочивши патријарх Димитрије рођен у побожној, сиромашној породици, школован под врло тешким условима, пре ступања на патријаршијски престо, за пуних шездесет година свог јавног рада, прошао је кроз све ступњеве јерархијске и службеничке каријере, почев од звања сеоског учитеља и парохијског капелана до највишег положаја, звање и части Српског патријарха. Школску спрему, коју је стекао у тадашњој Београдској богословији и Великој школи у Београду, као и на студијама у Паризу, он је у току свог живота стално допуњавао. Учествујући током дугог низа година у јавном животу непрестано се богатио потребним искуством. Он је за свога живота представљао живу историју нашег народа и наше Цркве, почевши од 1860. године па све до своје смрти.

Својом дубоком вером, својим моралним животом и својом оданошћу Српској православној цркви, патријарх Димитрије вазда је светлио и у свештенству и у народу. Био је строг према себи, али врло благ и снисходљив према другима. Љубећи свом душом своју православну Цркву, он беше и велики родољуб, јер је горео љубављу према величини и слави своје отаџбине и свога народа. А све ово потврђују његове речи које је изговорио приликом свога устичења:

„Ја сам потпуно свестан како тешко бреме поново примам на себе у Цркви нашег великог светитеља Са-

Црква Свете Петке у Лапову грађена 1910—1912, 1915. а освећена 1919. године

ве и његових славних наследника, светих архиепископа и патријарха, који смело носише пред нашим народом крст Христов и душу му крепљаху Његовом божанском науком. Колико ми год буде допуштала снага, ја ћу се трудити да по угледу на њих развијем што живљу делатност на облагорођавању нашега народа светим Еванђељем”.

Одлазећи у народ патријарх Димитрије је врло често одлазио у она места где је службовао и као учитељ и као свештеник.

Прве дане учитељевања провео је у Ратковићу, и у знак сећања на те дане Патријарх је долазио више пута у Ратковић, и обилазио своје ћаке и пријатеље. Године 1925. Патријарх долази у Ратковић и чини договор са мештанима да се подигне црква, о чему су и раније правили планове. Исте године уступљено је пола хектара земље од школског имања, и започета, по жељи Патријарха, изградња цркве поред школе у којој је био учитељ. Црква је завршена 1928. године средствима патријарха српског Димитрија. Исте године Патријарх је осветио цркву на дан Св. великомученика Димитрија, коме је и посветио своју задужбину.

Патријарх Димитрије, као Митрополит београдски, био је главни иницијатор за подизање нове цркве у Лапову. Последњу Литургију у цркви брвнари у Лапову одслужио је Митрополит 16. маја 1910. године. Камен темељац Митрополит је осветио

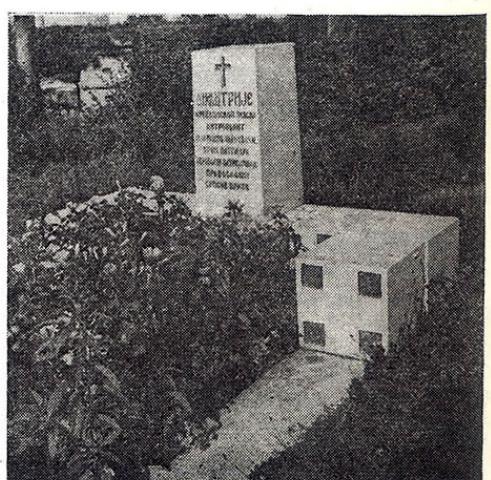
на Духове 8. јуна 1910. године. Црква је зидана 1910—1912. Балкански рат је прекинуо њено подизање. Митрополит је често долазио и надглеђао радове на изградњи цркве. Прва служба у новој лаповској цркви одслужена је на Духове 1915. године, а по одобрењу митрополита Димитрија који је дао благослов за служење и послao антиминс. Освећење цркве било је тек пошто су се завршили сви ратови, и то на дан храмовне славе, на Трнову Петку, 8. августа 1919. године. Освећење је извршио београдски митрополит Димитрије.

Патријарх Димитрије радио је и на књижевном пољу. Поред његових многоbroјних архијастских посланица, беседа и говора, из којих се види његова велика љубав према својој пасти, он је издао и Типик св. Саве. Такође је саставио Службу српском светитељу деспоту Стевану Лазаревићу. Благодарећи њему Српска православна црква је дошла до свог „Црквеног закона”.

Старајући се о свом свештенству, он је основао у Београду фонд за обезбеђење изнемоглих свештеника и њихове сирочади. Посебну бригу и интересовање је показивао према богословској омладини и напретку Богословије св. Саве у Београду, а и монашке омладине у Раковици. Колико је високо ценио богословску науку, сведочи његов дар богословском факултетском органу „Богословље”, који је омогућио појаву тог научног, богословског часописа.

Коначан суд о животу и раду првог српског патријарха обновљене Патријаршије — даће историја Српске цркве. Нама, који овде обнављамо успомену на њега, поводом педест година од његовог упокојења, остаје да се сетимо речи ондашњег митрополита

Патријархов гроб у манастиру Раковици — скроман, какав је и он сам био у свом земаљском животу

Гаврила Дожића, потпредседника Светог архијерејског синода, изговорене на дан сахране патријарха Димитрија:

„Ја сам данас у недоумици какве да ти упутим речи на растанку и како да се опростиш с тобом у име све браће твоје, у име архијереја Српске православне цркве. Јер, бојим се да ће се твоја скромност, која ти беше украс драгоцености од најдрагоценјег камена у златној патријарашкој панагији, осетити повређена и да ће ме прекорети за сваки израз хвале и уздизања који изустим о светости твојој... ја се надам да се нећу отрешити о твоју смрност, ако будем казивао твоје врлине, које ни скромност твоја није могла скрити, и истине против којих, ако су и похвале, не можеш негодовати...“

Знам, свети Патријарше, твоје живљење у Христу; знамо труде и подвиге твоје; твоје свакодневне службе Богу, без обзира на немоћи људске старости, твоју несавладиву вољу у вршењу свих тешких дужности. Знамо, а не можемо их прећутати данас када се растајемо с тобом...“

Патријарх Димитрије је умро 6. априла 1930. године у Београду, у Патријаршији у 84. години живота, примивши Св. тајне причешћа и по кајања, предао је своју побожну душу Господу Богу, коме је као узорни свештеник, епископ, митрополит и први патријарх обновљене Српске патријаршије предано служио пуних шездесет година. Сахрањен је у манастиру Раковица.

Поводом педесетогодишњице од његове смрти Шумадијска епархија овим припаљује воштаницу за покој његове душе.

Протонамесник
Драгослав Степковић

Наши манастири

Светониколајевски манастир – Драча код Крагујевца

После пропasti српског царства на Косову кобне 1389. године, многе српске светиње безброя пута су биле пљачкане, паљене, рушене и уништаване у току скоро пет стотина година. Зато о многим црквама и манастирима, који су некада постојали, или су у рушевинама, или су доцније и обновљени, имамо врло оскудне историјске податке — или их уопште немамо. За неке не знамо ни када су настали. Те судбине је и манастир Драча код Крагујевца, о чијем постанку, нису сачувани никакви историјски подаци. Услед тога не зна се ни ко га је ни кад подигао.

Постанак овог манастира народно предање доводи у везу са светогорским испосником-монахом Јовом (из 14. или 15. века). Као подвижник неко време је живео и умро на територији села Прекопече. На самрти остави аманет да се његово тело пренесе у Свету Гору и тамо сахрани. Извршиоци његовог аманета ставе његово тело на кола и крену за Свету Гору. Кола су ишли све до места на коме се сада налази манастир Драча, „ту се укочила и даље нису могла да наставе пут. Ту је и сахрањен, а на том месту је подигнута црква и формиран манастир“ (овако стоји у елаборату припремљеном за конзерваторско-рестаураторске радове на цркви манастира у Заводу за заштиту споменика културе у Крагујевцу).

Постоји и друга верзија коју је забележио Михајло Борђевић-Брка, из Драче, у своме рукопису „Историја о Драчи“, у редакцији Државног архива у Крагујевцу, у коме се каже да је Станиша Марковић Млатишу ма, као оберкапетан крагујевачки, наредио је да се кости монаха Јова (из 14. века) „који је живео и сахрањен у Прекопечи, пренесу на место које је он одредио за подизање цркве. Народно предање каже: да су они, који су носили ковчег са kostima, уморивши се спустили га на место, где се сада црква налази и убедили Станишу да ту цркву подигне. Он је по њиховој жељи и поступио. Кажу да је његова намера била да цркву подигне за читав километар уужније, од места где се црква да-

нас налази. За подизање цркве у Драчи он је употребио материјал од порушене цркве у Прекопечи. А неки кажу да је нешто материјала узето из села Суморовца, од неке порушене цркве“ (Спом. рукопис).

Постоји још једна верзија коју је забележио и објавио бивши професор Крагујевачке гимназије Јосиф Веселић, у своме делу „Опис манастира у Србији, Бгд. 1867“. Према овој верзији првобитни манастир био је сазидан у рогојевачком потоку, иза планине Богосављевице, па су га Турци порушили, а Станиша је искористио материјал тих рушевина и сазидао садашњи манастир.

Да ли је и која од ових верзија тачна? „...највероватнија је претпоставка да је Драча постојала знатно пре 18. века, а да је Млатишума само обновио и поново живописао 1734—1736. године“ (наводи се у споменутом елаборату Завода за заштиту споменика у Крагујевцу).

Иначе најстарији писани податак о овом манастиру сачуван је у Врдничком поменику с краја 16. и почетка 17. века. У њему се, поред многих других насеља и манастира, спомиње и манастир Драча (Стојан Новаковић, Српски споменици. Гласник Српског ученог друштва, Београд 1875, страна 132).

Други је из године 1726. Из њега се види да се у Драчи учио и ове године закалуђерио поп Јосиф из Раковице (Димитрије Руварац, Митрополија београдска око 1735. године, по архивским списима).

Трећи је из 1731. године. Ове године је сазван црквено-народни сабор у Сремским Карловцима на коме је изабран за митрополита београдско-карловачког Вићентије Јовановић, на место преминулог митрополита Мојсеја Петровића. На овом црквено-народном сабору дошао је као делегат свештенства из Крагујевца и околине игуман манастира Драче — Леонтије, а са њим као делегат народа овога краја био је и Станиша Марковић Млатишума.

Прихватајући претпоставку и мишљење да је Драча највероватније постојала знатно пре 18. века, а да је Млатишума само обновио и по-

ново живописао 1734—1736. године, остаје неразјашњено штање развалина у Прекопечи и Рогојевачком потоку, за које народно предање мисли да су развалине првобитног манастира Драче. У том случају морало би се претпоставити да су то развалине неких других цркава и манастира, а о којима нам нису сачувани никакви подаци. Професор Влада Петковић у своме делу „Преглед црквених споменика” наводи преко педесет цркава и манастира познатих само по имену. Овоме су допринеле прилике које су после пораза на Ко-

сову (1389) наступиле у Србији, и то баш у овом њеном централном делу.

После победе на Косову Турци су, према сачуваном предању, под предводништвом Бајазита, прордли до данашњег села Пајазитова и Великог Шења. Ту су Турци прославили своју победу, а потом у Миронићу, за сеоку Пајазитова, закључили мир са кнегињом Милицом и њеним малолетним сином Стефаном. Од тада па све до коначне пропasti српске државне самосталности (1459) српски живаљ бежећи испред Турака повлачи се у ове крајеве, а одавде у Ау-

стрију. Крајем 15. века ови крајеви су потпуно опустели. Ево како је то стање видео и записао Ђакон Атанасије 1691. године: И тада у та времена разорена би сва српска земља, и не остане десети део људи... а два дела цркава и манастира српских пусти су били у току двеста година”. Следећи запис: „Читава два века у Лепеници (под којом треба разумети цео крагујевачки округ) није петао запевао нити се димњак задимио” (Т. Рађивојевић, Лепеница... стр. 40—41).

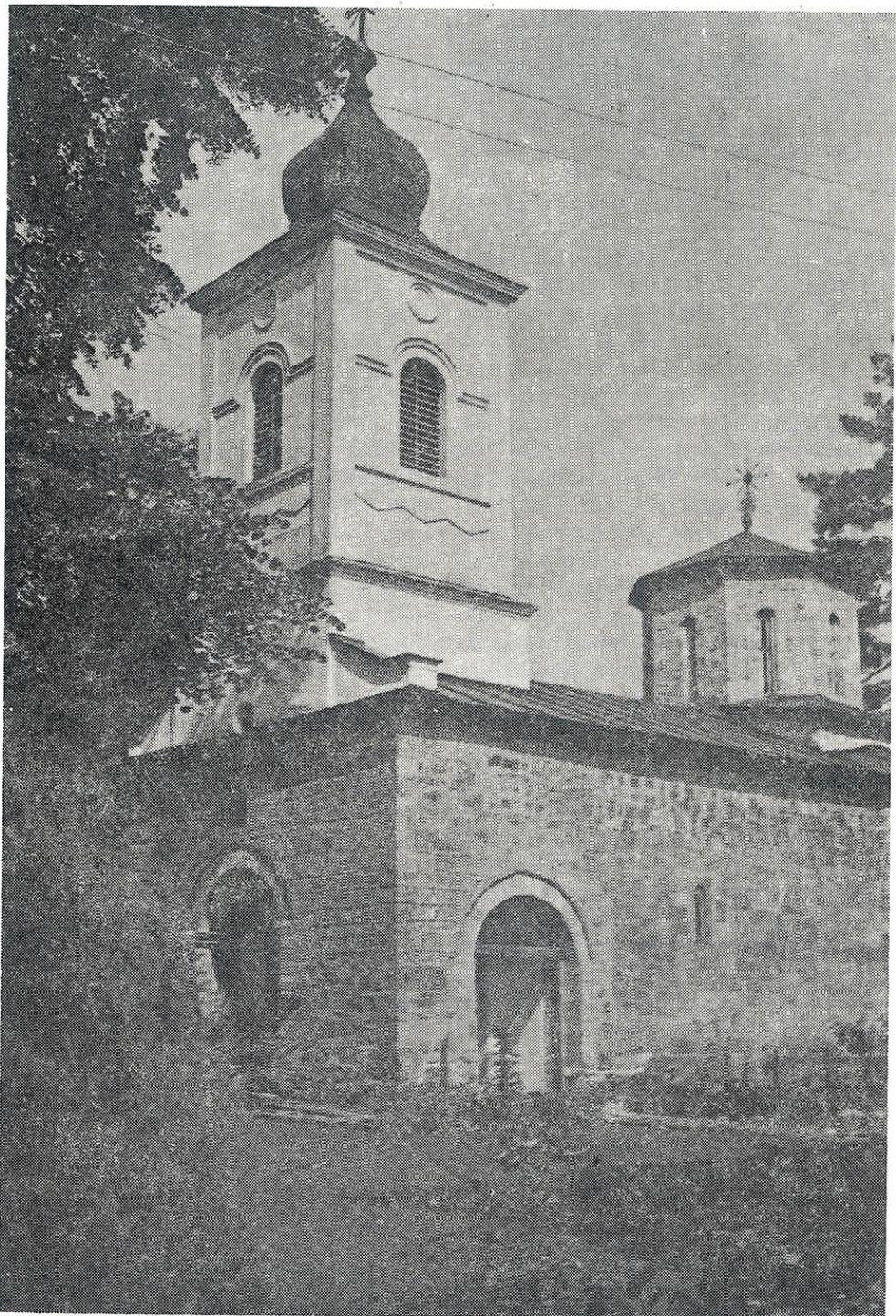
У току јуних двеста година централни део Србије прекрила је густа шума, по којој је овај крај доцније добио назив Шумадија. Када је 1690. године дошло до прве велике сеобе српског живља под патријархом Арсенијем III Чарнојевићем, из јужних крајева у северне које је држала Аустрија, густа шума у овим крајевима пружила је уточиште онима који нису могли услед изнурености да се даље повлаче. Тако је дошло до постепеног и поновног насељавања ових крајева.

У овим тешким данима нема сумње да је и манастир Драча поделио судбину нашег народа. Када су ови крајеви запустели, запустео је и манастир; и када су почели да се насељавају (крајем 17. и почетком 18. века) оживео је и манастир; и одмах је преузео улогу наших средњовековних светиња: постао је жариште културе и просвете за читав овај крај. Већ првих година аустријске управе овим крајевима у Драчи је отворена школа која је са мањим прекидима, за време Кочине крајине и устанка под Караборђем и Милошем, радила све до организовања државних школа.

Време од двеста година, колико је манастир био запуштен, оставило је видљиве трагове на цркви, а што је захтевало темељну обнову. Овакво стање цркве и молбе калуђера доле-воли су на одлуку оберкапетана Станише Марковића Млатишуме да манастир обнови. И он је то учинио 1735. године, о чему сведочи сачуван запис у цркви, над вратима мушке припрате, а који гласи:

„Војом Оца и ревношћу Сина и дејством Светога Духа сизда се и заврши овај свети и божанствени храм у име светог архијереја и чудотворца Христова Николаја трудом и трошком благородног обер капетана ктитора Станише и јеромонаха игумана Герасима, за владе императора Карла VI, и за време преосвештеног господина архиепископа и митрополита славеносрпског Викентија и

Манастирски храм Св. архиепископа и чудотворца Николаја, из темеља обновљен 1735. г.

за време преосвештенога архијереја ваљевскога Доситеја, године 1735. (Запис је штампан у збирци Љубомира Стојановића).

Из другог записа над вратима женске припрате види се да је зидање храма започето 23. маја, а завршено 5. октобра 1735. (за 110 радних дана). Још из овог записа сазнајемо да је храм живописан следеће године од 1. маја па до 1. септембра. Овај кратак временски рок више говори у прилог обнове манастира на старијим темељима него зидање од темеља, за шта би било потребно више времена.

Најзад, још једна околност говори у прилог обнове. Аустријска црквена политика радила је на томе да Србе што пре покатоличи. У том циљу спутавала је сваку акцију и верски живот Српске цркве. Једна од мера била је категоричка забрана зидања нових цркава и манастира, а за обнову стarih била је потребна нарочита дозвола која се врло ретко давала.

У оваквим околностима питање је: да ли би Станиша смео погазити наредбу и сазидати манастир из темеља?

Нов рат Аустрије и Турске 1737. године, а који се завршио турском победом и Београдским миром (1. септембра 1839) Србима је нанео велике штете. Налазећи се у овом рату на страни Аустрије, Турци су, да би се осветили Србима, при повратку у ове крајеве вршили масовне покоље заосталог српског живља, палили и рушили српске светиње.

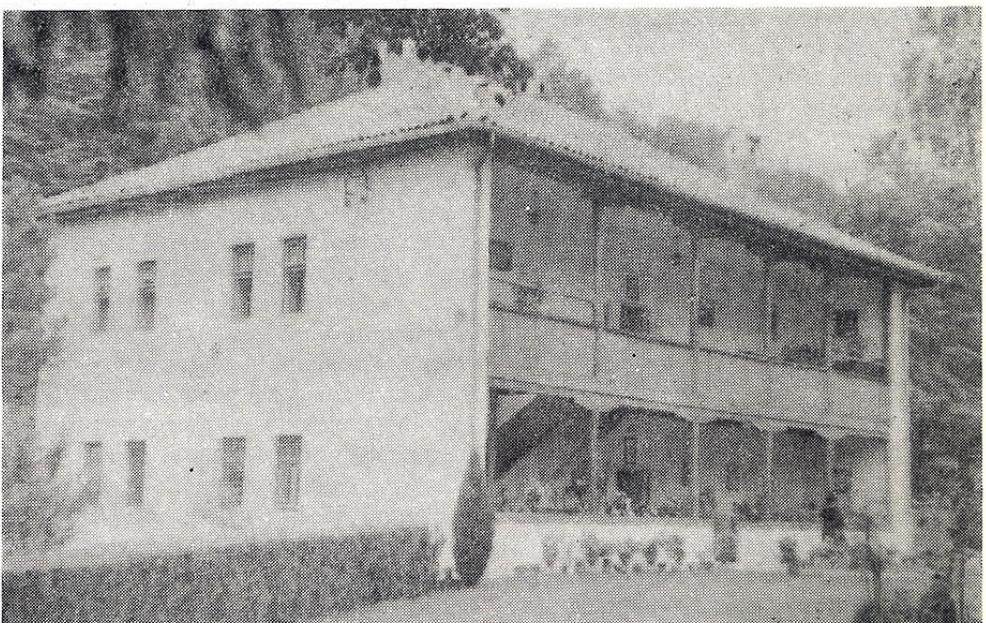
Аустрија се није мирила са губитком српских крајева па је и после Београдског мира радила на дизању новог српског устанка против Тура-

ка, а све у циљу свог интереса: да се домогне богатих српских крајева и наметне српском народу свој јарям. Тежак турски зулум натера Србе да се 1788. године дигну на оружје под вођством Коче Анђелковића, иако су били свесни колико су прескупо платили пристајање уз Аустрију у току два прошла рата, али ни турски зулум се више није могао подносити. Овај устанак познат је у историји под именом Кочина крајина.

Коча је свој штаб био сместио у манастир Јошаницу, а његов брат Петар — у Раваницу. Устанак је у почетку био успешан и захватио читаво Поморавље. Уместо да помогне устанике, као што им је била обећала, Аустрија је чекала да се устаници сами изборе са турском силом. У томе Турци приберу велику војску и

навале на устанике. Пред већом силом Коча буде принуђен да напусти Јошаницу, а његов брат Раваницу. За одмазду Турци опљачкају и запале оба манастира. Коча се из Јошанице повуче у Драчу, одакле је вођио операције против Турака. Успе да ослободи Јошаницу, али то је био његов последњи успех. Видећи да су од стране Аустрије остављени и препуштени сами себи и да се не може изаћи на крај са већом турском силом, многи устаници почели су да напуштају борбу и да се спасавају како је ко знао и умео. Са мањим одредом Коча се пребаци преко Мораве и кроз хомољске плавнине дође до Дунава и пређе у Банат.

По угушивању Кочиног устанка, Турци за одмазду спале манастире: Горњак, Вольавчу и Драчу (1789—

Манастирски (други) конак, саграђен половином прошлог века.
Горе: сестринство Драче данас.

1790). Настојатељ Драче јеромонах Исаија Јовановић, пребегне у Аустрију, у манастир Хопово. Тамо се нађе са избеглим монасима из других манастира у Србији: Вићентијем Јовановићем и Макаријем Драгутиновићем — из Љубостиње; Јоаникијем Боровићем, Јосифом Вукашиновићем и Спиридоном Вујановићем — из Каленића; Рафаилом Милићевићем и Митрофаном Јоакимовићем — из Вољавче; Леонтијем Станојевићем — из Раковице и Дионисијем Никодимовићем — из Враћевшице.

Како су прилике за српске избеглице и у Аустрији биле веома тешке, у нечemu чак и теже него под Турцима, после извесног смиривања ратног вихора, неке породице су се враћале на своја стара отчињашта и згаришта, да започну нов живот. Међу повратницима било је највише монаха. У архиви Карловачке митрополије сачувана је наредба митрополита Стефана Стратимировића, од 30. децембра 1794. године, упућена игуману манастира Хопова да монасима манастира Драче, Каленића и Раванице поврати све ствари које су за време аустријско-турског рата склоњене из Србије и предате му на чување, а својина су поменутих манастира.

Године 1795. јеромонах Исаија Јовановић вратио се у Драчу и поново зажегао канџило у спаљеном манастиру. Колико је могао он га је поправио и оспособио за живот и службу у њему. У таквом стању манастир је дочекао први и други устанак, под Карапољем и Милошем, 1804. и 1815. године.

Кнез Милош знајући значај и улогу Српске цркве и њених светиња за одржање и просвећење народа, хтео је да има слику стања у коме се те старе црквено-народне светиње налазе после толиких бура и олуја које су вековима пустошиле српску земљу. Кнез искористи долазак у Србију Јоакима Вујића, родом из Баје у Бачкој, који је у то време важио за врло учена човека, и стави му у дужност да пропутује целу ондашњу Србију и да опише све њене „древности и реткости”. Вујић је то путовање обавио 1826. године, за нешто четири месеца.

Велика је штета што Вујић, осим имена игумана, није пружио никаквих података о стању цркве и конака у Драчи. Према казивању старих људи један конак је подигнут за време прве владе кнеза Милоша (до 1838), а други конак подигао је, половином прошлог века, Тома Вучић

Перишић. Тома је и цркву обновио и подигао чесму са једним балконом са десне стране потока која тече поред цркве.

После извођење слободе, када је српски народ могао слободно да дишне и економски да се подиже, главну бригу око духовног просвећивања имала је на себе да прими Црква. Зато је требало видети какво је стање цркава и манастира у Србији после толиких ратова, устанака и пустошења. У том циљу митрополит Петар предложи кнезу Милошу да се образује комисија чији је задатак био да попише све цркве и манастире. Предлог митрополита Петра кнез Милош усвоји 1836. године, и образује се комисија за попис манастира у крагујевачком округу коју су сачињавали: Тодор Петровић, члан суда крагујевачког; Ранко Матејић, помоћник у начелству крагујевачком; Обрад Борђевић, прота среза јасеничког и Борђе Јевђенијевић, писар.

У то време у читавом крагујевачком крају није било ниједне цркве, па су многа села из ближе и даље околине користила манастир Драчу као своју парохијску цркву. То су: Драча, Дивостин, Трмчиште, Прекопеча, Забојница, Вучковица, Брњица, Дреновац, Суморовац, Дубрава, Гривац, Кикојевац, Рогојевац, Кутлово, Грбиће Доње и Горње, Миронић, Пајазитово, Мали Шењ, Лужнице, Церовац, Десимировац и Поскурице.

После скоро петвековног робовања у тами, српски народ је био жељан духовне просвете. И чим је грануло сунце слободе предузете су мере да се отворе прве школе. За то су били потребни и писмени људи и нарочите просторије. Како ни једних ни других није било изван манастира, то се, у овим данима, манастири користе за народне школе. Тако се већ 1830. године у Драчи отвара прва школа у читавом овом крају, а у њу су долазила деца из десетак села.

Покојни прота Софроније Петровић, бивши парох крагујевачки, родом из Доњих Грбица, био је један од тих ћака школе у Драчи. По његовом казивању, ученици из даљих села доносили су са собом храну од куће и остајали у манастиру читаве седмице: од понедељка до суботе. Штета је што немамо никаквих података о броју ученика у овој школи из оног времена. Али и без тога сме се закључити да је њихов број из године у годину био све већи, па је то, можда, и утицало на Тому Вучића да подигне нов конак.

Школа у манастиру трајала је све до 1856. године, када је подигнута нова зграда изван манастира.

О имовно-економском стању манастира имамо податке код Јоакима Вујића, који је манастир посетио 27. новембра 1826. године, у којима тврди да овај манастир поседује приличну површину земље. Манастир турским спахијама плаћа по 25 гроша, а од сваког плодородија даје десетак. По наредби кнеза Милоша манастиру је дато од сеоске шуме 80 хектара, а обрадиву земљу дали су сељаци.

Што се тиче братства манастира Драче, није нам познато ко су били његови први монаси, као што се не зна ни кад је овај манастир постао. Када су ови крајеви, после Пожаревачког мира 21. јула 1718. године, потпали под Аустрију, аустријске власти извршиле су попис становништва у овим крајевима. Тада је Драча имала само три куће, а 1735. године 12 кућа.

Тек од добијања политичке и црквене аутономије (1830), на основу сачуване архивске грађе могуће је установити листу братства у манастиру. Први монах манастира Драче био је јеромонах Јосиф. Рођен је у Сарajevu (око 1715), школовао се у Драчи и ту се замонашио.

Први игуман овог манастира био је Леонтије, који је, као делегат свештенства из округа крагујевачког, присуствовао црквено-народном сабору марта 1731. г., у С. Карловцима. Поред јеромонаха Герасима и Теодосија, познатији је јеромонах Исаија Јовановић, који је био у Драчи у време Кочине крајине. После њега манастиром је управљао игуман Максим кога је посетио Карапоље уочи Преображења 1803. године. Ту се Вожд договорао са виђенијим људима да сутрадан у Вољавчи убију Сали-бега — „рудничког бика” — који је својим зулумима дојадио српском народу, али од тога их је одвратио каљуђер Максим.

После њега помиње се игуман Јанићије, Симеон, јеромонах Рафаило и Симеон, игуман Јоаким и Максим, јеромонах Димитрије, протојереј Јован Стефановић, свештеник Михаило Вулетић, Тома Паповић, јеромонах Доситеј који долази из манастира Враћевшице, с тим да у погледу власти буде потчињен старешини Враћевшице, а Драча да се сматра за метох овог манастира.

По сведочанству Вулетића после Доситеја дошли су ови јеромонаси: Серафим, Јосиф, Јеротеј, игуман Максим, јеромонах Неофит, Софроније, Исакије, Мисаило, протосинђел Агатангел, јеромонах Гаврило, Јоаким,

Јеонтије, протосинђел Мојсеј, архимандрит Григорије, јеромонах Северијан, Валентин, Максим, Севастијан, Мојсеј, Доситеј, Герасим, Герман, игуман Филотеј, јеромонах Венијамин, Константин, Венедикт, Теодосије, Мелентије, Иларион Генадије, Арсеније, Оимеон, Мојсеј, Авакум, Гаврило, Јелисеј, игуман Максим, Теофило, архимандрит Јоаникије, јеромонах Гаврило, Јоаким, Леонид, Јоаникије, Сава, игуман Мелентије, јеромонах Михаило, свештеник Тодор, јеромонах Мирон, Фирмилијан, игуман Никодим, јеромонах Сава, Михаило, Николај, Гедеон, Владимир, Иларион, Јероним, Михаило, Серифим, Борис, Данило, Митрофан, Серафим, јерођакон Севастијан, јеромонах Вићентије, Алексије, Мелентије, Рувим, Марко, Дионисије, Доменијан, Зосим, Данило, Мисаило, игуман Мина, јеромонах Дамјан, Паҳомије, Сава, Герман, Емилијан, Јефрем, игуман Севастијан, јеромонах

Авакум, Јоаким, Дамјан, Кипријан, Митрофон, монахиња Касијана, јеромонах Хризостом, игуманија Јелена и садашња игуманија Февронија.

До 1956. године Драча је била у саставу Жичке епархије. По споразуму епископа: шумадијског Валеријана и жичког Германа, дошло је до новог разграничења њихових епархија, а које је одобрио и Свети архијерејски сабор својом одлуком АСБб. 21/зап. 29 од 2. јуна 1956. године. Новим разграничењем из Жичке епархије су издвојени и припојени Шумадијској: манастир Драча и парохије: бальковачка, грошничка, грбичка, I и II забојничка и дивостињска.

Своју обнову овај манастир је доживео за време управе покојне игуманије Јелене, која је у овај манастир дошла 15. августа 1958. године, са својим 16 сестара. Обновила је манастир Драчу и подигла Дивостињину, а уснула је у Господу 1970. године.

Садашња игуманија Февронија наставила је дело игуманије Јелене. До-вршила манастир Дивостињину и обнову манастира Драче, унапредила његову економију и подигла нов конак.

Манастир Драча чува у себи велико културно-историјско благо, са очуваним фрескама чије су композиције складно распоређене, — данас је културно-историјски споменик наше прошлости, и као такав стављен је под заштиту Државе, о коме се става Закон за заштиту споменика културе СР Србије.

Овај споменик, чија је историјска судбина била везана за историју и судбину орпског народа, — данас је мало познат — не само даљој већ и блијејок околини. Разлог је тај што овај историјски споменик има, на жалост, врло лош прилаз.

Протонамесник
Драгослав М. Степковић

Поставио је дијагнозу, али где је лек?

ФУТУРОЛОШКА РАЗМИШЉАЊА О СВЕТУ ДАЛЕКО ОД БОГА

Треба полазити од стварности. Јуче ми је млади психијатар рекао: човек је биолошко и социјално биће; али Волтер је још у 18. веку установио да је човек социјална животиња, и откада се то само зна! Но већ је то да је ова животиња све око себе загадила тако да јој предстоји да изумре заједно са својом околином, као, на пример, рибе, које су тај процес већ започеле. Сасвим очигледно. А ова данашња анимализација само је регресивна појава код врсте која се звала *homo sapiens* — самосвестан човек, човек, који је био господар природе, човек који је стварао и уређивао, красио и изграђивао свет. Но шта је човек у савременом друштву произвођача и потрошача? Ствар и роб ствари! Живот улаже у ствари, за њих ради, за њима жуди, по њима се процењује, са њима се поистовећује, за њих умире и убија. Реинфикација (постваривање) је отргла човека од природе, одструнила од друга, отуђила од самог себе. Јер, чим ствар загодари, човек се испразни, нема више ни милости, ни разумевања, него

је свуда само завист, мржња, грабљивост, похлепа... И опет, по оном старом, исконском: човек је човеку — вук.

А по новом? Ти се у целој машинерији обичан мали завртањ и ништа се неће зауставити ако ти испаднеш; бићеш једноставно замењен другим, потпуно истим, то је све. Човек је човеку оруђе — друге вредности осим функционалне нема. Не може машина да сачува човека, да од њега начини социјално биће, друга. Машине одузимају човеку хлеб, одузеће му и живот. Електронски мозгови читају, пишу, рачунају, врше веома сложене интелектуалне операције без човека, чак брже, прецизније од њега. Човек постаје сувишен. Ја то добро знам. Као инжењер изумео сам један апарат за рационализацију и аутоматизацију рада. После тога половина радника више није била потребна. Сви они неквалификованы су отпали. Јер човекова снага данас је скоро непотребна, а сутра неће можда више бити потребан ни свестан мозак. За неко време неопходна је само елита науч-

ника и екипе техничара. За неко, неодређено време.

А масе? Масе — уколико их неки планетарни рат, који се данас изглеђа избегава, не уништи — оне ће полако да изумиру. Бутке, као, рецимо рибе. Планирање породичног живота, пилуље, дроге, лекови, стерилизација, а нарочито удобан живот — сви ће имати јгодне станове, нико ће сећи дрво (а и где би, кад шуме нестану?) ни спремати ручкове (гутаће се пилуље) — па ће им се руке и ноге атрофирати, а најзад и ногон за одржање врсте угасити. И тако, постепено... Наравно, чим се биолошка врста дегенерише, мора да ишчезне, као некадашњи летећи гуштери, на пример; онда је и свему крај. Историја престаје, природа умире, машине иду у старо гвожђе, а мртва планета бесмислено се врти у свемиру, као данас, на пример Месец. А где је спас? Не видим. Тачка. Мрак...

* * *

— Татице, татице, види, шта сам донела! Гледај, како су слатки! Већ и очи отварају. Татице, погледај ме, татице, шта ти је? Ја ћу плакати, татааа!

— У чему је ствар? Ко то плаче?

— То сам ја, твоја малеџка, зар ме више не волиш? Отвори очи погледај ме, зар ти више нисам лепа? Хајде, пољуби ме, још, још! Татице мој добри.

Религија у СССР-у

Православље

— Што си то донела? Нашто то?
— Видиш, маца се омацила. Молим те, да ти одабереш једно, да буде моје!

— Којешта. Шта ће ти животиње?

— Животиње су добре, паметне. А ја хоћу једно маче. Живо, топло, умиљато, да ме гледа, да ме воли. Досадиле су ми мртве лутке, нисам вине беба.

— Баш се понашаши, као беба.

— Нека... Знам, шта ћу. Да зајмурим: Боже помози! Бог је наш Отац. Он нам све даје, хлеб, сунце, животиње... Сада руку у корпицу, маче које ухватим, биће моје! Један, два, три... види, види, баш сам најлепше добила: Глава велика, очи сиве, ограђач црн. Црнко, Црнко мој!

— Оче, изволи на вечеру. Но, што си тако блед, измучен?

— Јуче ми је мој психијатар рекао: човек је сав болестан. Нема смисла лечити тело, ако је морално растројен. Треба лечити целог човека. Поставио је дијагнозу. Али, где је лек? Има га или нема?

— Татице, пусти Јована да вечеру. Па он још ништа није окусио. Прво је спасавао Стевицу, после је спремао друга, сутра им је испит, да знаш.

— Како то, спасавао Стевицу?

— Био је притворен са малолетницима. Због недозвољеног пецања и туче. Јован га је избавио. Јован га воли. Стевица је био занемарен, озлојеђен. Љубав је најбољи лек, оче.

— Идите сви на вечеру. Ја ћу да вечерам... У чему је спас?...

Посетиоца задиви једно: цркве су увек пуне. Има младих и старих, али преовлађују женски свет и старији мушкарци. Баке ретко кад да забораве да са собом поведу и своје унуке. Изгледа да бакине и родитељске поуке представљају једину редовну верску поуку. Још је једно уочљиво: Људи се искрено моле. Осећа се да је молитва њихова унутарња, интимна потреба којој свештенослужитељи са својим молитвама и хорови са дивним пјенијем, дају само још већи подстрек. То је оно што се споља види и интимно доживи.

Могло би се писати о религији као феномену у сваком друштву па и у овом савременом совјетском. Али, шта да се напише о конкретним чињеницама и статистичким подацима кад се до њих тешко долази, а још теже они могу да се провере? Верујући, нпр. тврде да је само 10—15% Руса некрштено. Они други, пак, дају религија у одумирању. Да ли су, можда, и једни и други у праву? Јер тешко је пратити религијске поступке и понашање оних у детињству крштених, на њиховом даљем животном путу.

Из једног члánка о Цркви и држави („Ново време“ бр. 8. од 16. фебруара 1979, писац В. Розен) извлачимо само неке податке који би могли бити интересантни за љубитеље статистике и набрајања.

У СССР-у је званично регистровано преко 20.000 црквених општина разних религија и секти. Има много и нерегистрованих, особито секта ко-

је немају своје богомоље и регуларну јерархију, састављу се на молитвене скупове по приватним домовима, али њихови поступци не излазе из оквира доброг грађанског понашања, па њихово постојање власти толеришу. Према неким подацима данас се служи у неких 20.000 православних храмова што је релативно мало у односу на око 70.000 православних храмова пре револуције. У самој Москви служи се у 47 православних храмова, три цркве старовераца (старообрјадци), једној католичкој цркви, две синагоге, једној цамији и једном баптистичком храму. Овде нису узете у обзир гробљанске цркве које су такође „јејствујуће“.

Главни православни религијски центар је Тројице-Сергијева лавра у Загорску поред Москве. То је, у ствари, комплекс од 12 храмова у којима су отеловљене традиције руског монаштва и црквене уметности. Ово је живи манастир. Служи се у свима црквама, међу којима се истиче Успенски сабор и сабор Свете Тројице у коме је иконостас радио преподобници Андреј Рубљов као и Даниил Чорниј — чувени руски живописци. Али пре свега Лавра је руска светиња, место ходочашћа, молитве и богословске науке.

Поред Лавре у СССР-у има још 18 православних живих манастира, углавном женских и два јерменска манастира.

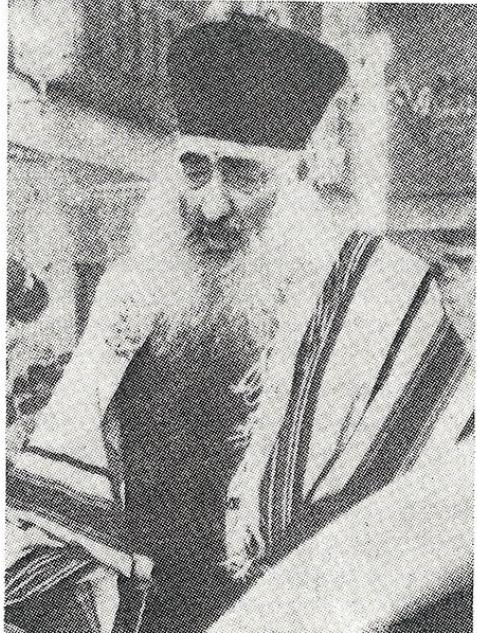
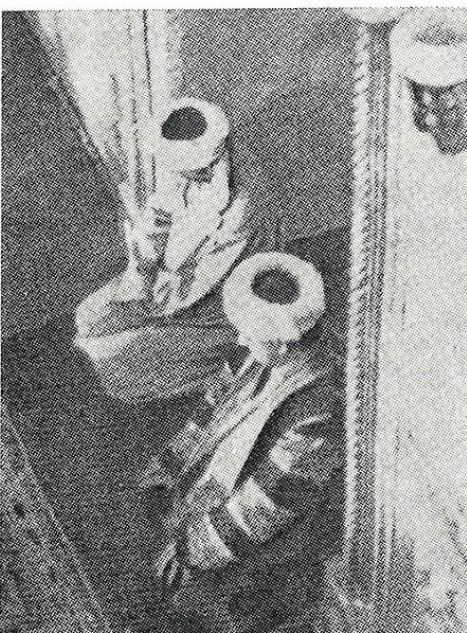
У Лаври у Загорску је Духовна академија и богословија са око 800 студената. Постоји такође и одељење за студенте који студирају ванредно и сектор за иностране студенте из православних земаља који се служе руским језиком. Међу њима има Срба, Бугара, Чеха и Пољака. У Духовној академији у Лењинграду студирају они инострани православни студенти којима су словенски језици потпуно страни. Поред Загорска, постоје још две богословије — у Лењинграду и Одеси.

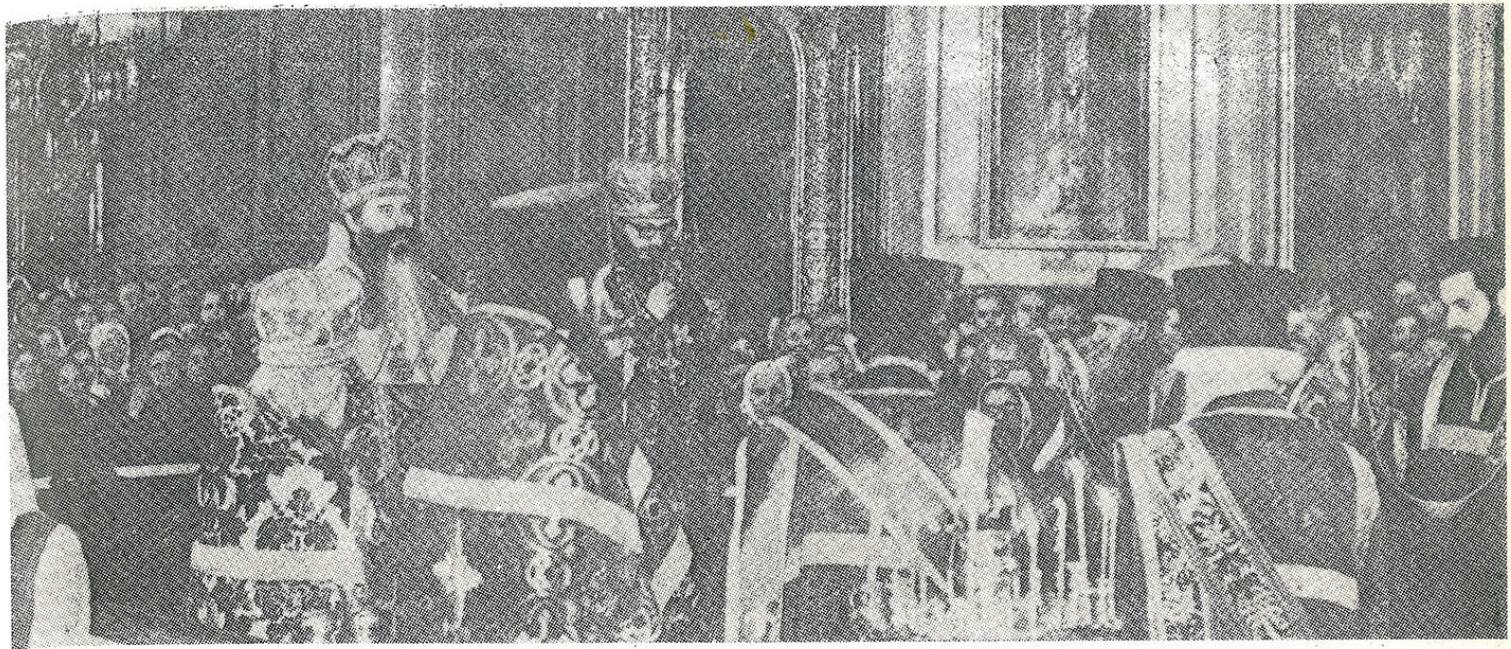
И Руска православна црква шаље своје студенте у иностранство. Тако данас двојица студирају у Риму у Колегијуму русикуму, а има их и у Западној Немачкој.

Представници Цркве су активни учесници готово на свим међународним религијским форумима.

Московски патријарх има и своје одељење за издавачку делатност на челу са архиепископом Питиримом. Резултати су скромни. Радионице за израду свећа, икона, крстова и других црквених ствари су, поред при-

Са мусиманског и јеврејског богослужења у СССР-у

лога верних, солидна материјална ба-
за Московске патријаршије.

Ово су само неки од података који интересују статистичаре. Али, по мом мишљењу, све надмашује оно што човек доживи на било ком богослужењу: масовна посета и молитвено учешће свих у богослужењу. Рече ми један од наших слу-
чајних посетилаца Москви, који је зажелео да га одведем у неке москов-
ске цркве: „Невероватно! Русима је,
изгледа увек мало молитве. У њихо-
вим црквама је као код нас на Божић или Ускрс”.

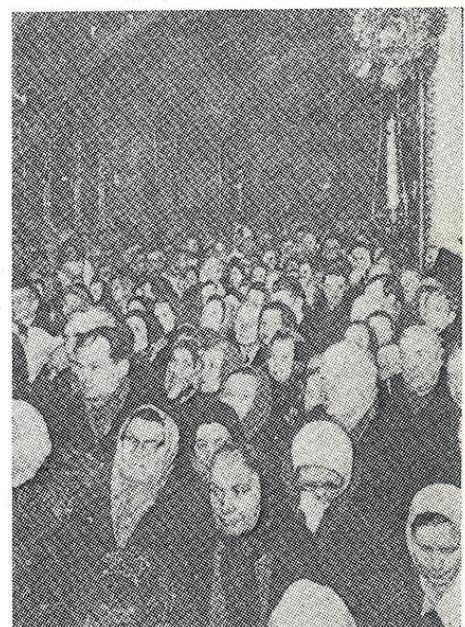
Мусимани и Јевреји

Руска православна црква је центра-
лизована и јерархијска. Мусиман-
ство је организационо раздељено на
четири духовне управе. Центру у гра-

ду Уфа подређен је европски део
СССР-а и Сибир. Северни Кавказ има посебну управу. Азербејџански му-
слимани су шиити (као у Ирану), а не сунити. Потчињени су својој пот-
пуну издвојеној духовној управи. У Ташкенту је мусиманска виша тео-
лошка школа.

Јевреји имају у Москви синагогу
и духовну школу (јешивот), која спрема рабине, канторе, стручњаке за ритуално клање стоке (кошер) и др. Три јеврејска студента студирају теологију у Будимпешти. У СССР-у постоји око 100 регистрованих јевреј-
ских црквених општина, које у окви-
ру постојећих законских норми, сло-
бодно обављају своју делатност. Ин-
тересантно је као пример навести да
је само у 1978. години припремљено
170.000 кгр. маџаса (посебан бесквас-

Богослужење у Московској саборној цркви

ни хлеб за потребе култа)! Само у
Москви живи око 400.000 Јевреја.

Остали

Грузијска и Јерменска црква су посебни, веома организовани стари патријархати независни од Руске пра-
вославне цркве.

С обзиром на уставом загарантова-
ну слободу вероисповедања и подјед-
нако третирање секта и великих ре-
лигијских система, секте цветају у овој великој земљи. Њихову делат-
ност је теже и контролисати имајући у виду њихову децентрализацију и не постојање организоване јерархије.
Међу њима, најмногобројнији и нај-
организованији су баптисти.

Баптистичко богослужење у Лењинграду

Препоручујемо

НОВА ЗНАЧАЈНА КЊИГА

О СВЕТОМ САВИ

Пре нешто више од три године, од 15. до 17. децембра 1976. у Српској академији наука и уметности у Београду одржан је Међународни скуп **САВА НЕМАЊИЋ — СВЕТИ САВА**, историја и предање, посвећен 800-годишњици рођења св. Саве. Поред наших научника учествовали су и научници из Грчке (3), Аустрије (1) и Бугарске (1).

Крајем прошле године Академија је издала посебну књигу — зборник, у којој су штампани сви прилози саопштени на овоме међународном научном скупу. Књига је у редакцији академика Војислава Бурића и носи наслов **САВА НЕМАЊИЋ — СВЕТИ САВА**. Наводимо наслове и ауторе радова из садржаја ове књиге:

— Проблеми биографије св. Саве (С. Бирковић) — Ктиторска делатност св. Саве (М. Живојиновић) — Црквене прилике у српским земљама до стварања архиепископије 1912. године (Ј. Калић) — Колико је св. Сава као личност могао да утиче на остварење автокефалије Српске цркве (Ј. Тарнанидис) — Автокефалност Српске цркве и Охридска архиепископија (Б. Ферјанчић) — Епископије Српске цркве 1220. године (М. Јанковић) — Улога св. Саве у оквиру словенске књижевне делатности на Светој Гори (А-Е. Тахиаос) — Крмчија св. Саве (Д. Богдановић) — Правни списи св. Саве (В. Мошин) — „Закон св. Симеона и св. Саве (М. Благојевић) — О језику у списима св. Саве (П. Ивић) — Св. Сава и рашка правописна школа (О. Недељковић) — Удвајање и понављање као начело књижевног дела св. Саве (Б. Трифуновић) — Историја настанка „Живота господина Симеона“ од св. Саве (Р. Маринковић) — Лик св. Саве у Доментијановом „Животу архиепископа Саве“ (С. Радојчић) — Лик св. Саве у књижевности (В. Бурић) — Св. Сава и програм рашког храма (В. Кораћ) — Св. Сава и сликарство његовог доба (В. Ј. Бурић) — Манастир Филокал у Солуну (А. Цитуриду) — Допринос св. Саве унапређењу здравствене културе у средњовековној Србији (Ј. Туцаков) — Иконографија св. Саве у средњем веку (Д. Милошевић) — Низови портрета српских епископа, архиепископа и патријарха у зидном сликарству од 13. до 16. века (Г. Бабић) — Иконографија св. Саве у време турске власти (Г. Суботић) — Св. Сава Српски у стилу руском, румунском и бугарском сликарству (С. Петковић) — Светосавска црква и Рим у 13. и 14. веку (С. Хафнер) — Св. Сава у предању (И. Божић) — Историјске основе иконографије св. Саве у 18. веку (Д. Медаковић) — Андрија Змајевић о св. Сави (М. Пантин) — Лик св. Саве у српској књижевности 18. века (М. Павић) Св. Сава у црквеној музici (Д. Стефановић) — Св. Сава у бугарској историји (И. Дујчев) — Св. Сава у модерној српској историографији (Р. Самарџић) — Историјска грађа из народнослободилачке борбе 1941—45. о просветитељској улози св. Саве (В. Дедијер)

Књига је снабдевена регистром личних и географских имена и споменика. Поједини текстови пропраћени су илустрацијама, црно-белим и у бојама, на кунст-друк хартији. Обим књиге је преко 500 страна, а штампана је у тиражу од 3000 примерама. **Цена: 800,00 дин.** Може се набавити у Београду у књижарама: „Научна књига“, Улица кнеза Михаила бр. 35 (у згради Академије), „Српска књижевна задруга“ улица маршала Тита бр. 19, „Матица српска“ улица Студентски трг 2.

„АКО ГОСПОД ХТЕДНЕ, ЖИВЕЋЕМО И УЧИНИЋЕМО ОВО“

(Јак. 4,13)

7. априла

ХРАМОВНА СЛАВА МАНАСТИРА

Манастир Благовештење код Страгара вити храмовну славу 7. априла. Архијерејска литургија почиње у 9 часова

ХРАМОВНА СЛАВА МАНАСТИРА ДИВОСТИНА

Априла 7. манастир Дивостин слави св. Благовести као храмовну славу

13. априла

На недељу св. Томе у 9 часова после арх. литургије биће освећење зидног живописа у манастиру Дивостину

20. априла

ХРАМОВНА СЛАВА ЦРКВЕ СВ. МИРОНОСИЦА НА ГРОБЉУ У КРАГУЈЕВЦУ, Архијерејска литургија почиње у 9 часова.

Каленић

ГОДИНА II.
8 (2/1980)

издаје Српска православна епархија шумадијска.

Излази шест пута годишње

Уређује одбор. Главни и одговорни уредник:

Драгослав Степковић

Уредништво и администрација:
„Каленић“, Маршала Тита 67,
34000 Крагујевац
Телефон: 034/26-42

Текући рачун: „Каленић“
издавачка установа Епархије шумадијске. Број жиро рачуна
61700-620-16-80691-14-62-00684-1
Јутубанка — Крагујевац

Штампа: РО „Сава Михић“,
Земун, Маршала Тита 46—48.

Тираж 7000 примерака

Цена: 7,00 д. по примерку

Годишња претплата 42,00 д. а за иностранство: 8 америчких долара